

EMIL HAKL

SZÜLŐKRŐL ÉS GYERMEKEKRŐL

Fordította
Csoma Borbála

*A szívemhez vezető
abszurd folyosó csendjét
mamuzscszogás hangja
zavarta meg.*

Fernando Pessoa portugál költő
(1888–1935)

*Látod, könny van a szemében,
senki sincs vele,
Két éve él ott a pusztán,
nincsen senkije;
S naponta bong háromszor
a kápolnaharang,
A bús ifjú kongat, mondják,
onnan szól e hang.*

Egy középkori fametszet szövege

a pingvinház

– KIHEZ? – KÉRDEZETT VISSZA AZ ÖREG portás a fülét hegyezve, és anélkül hogy rám nézett volna, tovább szeltele meg egyengette azt a valamit a zsírfoltos csomagolópapíron.

– Beneš úrhoz – ismételtem meg.

– Az meg kicsoda?

– Itt dolgozik maguknál.

– Akkor szóljon neki – toltam elém a telefont, de még most sem fordult felém.

– Szia, apa! – szóltam bele a mocskos telefonkagylóba.

– Ja, szervusz! Kérlek szépen, megvárnál ott, ahol vagy? Most van egy csoportom, úgy egy óra múlva végzek, addig esetleg nézd meg a kigyókat.

– Oké – hagytam rá.

A portás egy darab megzöldült disznósajtot tömött a szájába, és heves mozdulatokkal rágni kezdte.

Elballagtam a pingvinekhez, és bementem az épületbe. A fekete-fehér madarak egymás után totyorásztak a medence betonszélén. Aztán az egyik – hirtelen ötlettől vezérelve – oldalazva a vízbe vetette magát. A többiek azon nyomban követték, egy pillanatig úgy szelték a vizet, mint afféle meghibásodott vezérlőszerkezetű, önjáró torpedók; aztán az egyiknek eszébe jutott, hogy kilő a vízből, a többiek meg utána, mind kiugráltak, szépen felsorakoztak az első pingvin után, és kezdődött minden előlről. Az egyiknek mindig egy századmásodperccel előbb jutott az eszébe, hogy hopp, de még mielőtt elérte volna a vízfelszínt, a többiek már potyogtak is utána. Ezt ismételtették egy órán keresztül, amíg ott álltam, körbe-karikába. Nyugodtan elnéztem volna őket tovább, akár még egy órát is, de vissza kellett mennem.

Apám a portásfülke előtt állt mozdulatlanul. Fittyet hányva a nyári időre, fehér ballonkabátot és megkopott sildes sapkát viselt, amelyet csak úgy emlegetett: „Prinz Heinrich”. Már néhány éve nyugdíjban volt, de kevéske járandósága kiegészítéseként csoportokat vezetett az állatkertben, iskolásokat, Űstí nad Labemből érkező kirándulókat és holland nyugdíjasokból verbuválódott szakértői csoportot. Azért a kevés kis pénzért türelmesen magyarázott nekik a fókákról vagy a gnúkról, és megvárta, amíg a látogatók kiszórakozzák magukat a majomházban. Megdöbbsentem, hogy mennyit őszült ez alatt a pár hét alatt.

– Szevasz! – köszöntem neki.

– Szervusz! – válaszolta, és a fák koronája felé bámult.

– Na, mi újság? – kérdeztem.

– Már legalább kétmilliárd éve semmi, variációk egy témára. Szén, hidrogén, oxigén, nitrogén – válaszolta az apám.

Úgyhogy nekiindultunk. A Troja-kastély mellett elsétáltunk a hídig, amiről beleköptem a Moldva sűrű, szabadon hömpölygő vizébe, majd átvágtunk a Császár-szigeten, és a másik kis hídon keresztül, amelyről apám eresztett egy jó hosszúra nyúlt, fehér köpetet a sűrű, szabadon hömpölygő hajózácsatorna vizébe, kiértünk a Stromovka parkba.

**miért nem tudta a
kurszk legénysége
elhagyni a
tengeralattjárót?**

– CSAK AZT TUDNÁM, KÉRLEK ALÁSSAN, minek kérdezgeted folyton, hogy mi újság – szegezte nekem a kérdést két lépés között az apám –, hiszen ez az egyik legnehezebb kérdés, nem is ismerek nehezebbet. Ha azt kérdeznéd, hogy vagyok, arra tudnék válaszolni...

– Hát akkor hogy vagy?

– Elég vacakul... De azért, kérlek alássan, mégiscsak van valami újság, képzeld, nemrég elszabadult az orangutánunk. Mostanában diákok is bedolgoznak kiségitőként, és az egyik valószínűleg nem zárta vissza a ketrecet etetés után, úgyhogy az orangután kerekét oldott. Keresőexpedíciót kellett indítanunk, átkutattuk az egész állatkertet, minden zugot, minden bokrot, de sehol semmi. Az igazgató a végén még a rendőrséget is felhívta, de persze

a rendőrök kiröhögték, úgyhogy magunk kerestük tovább. Aztán a harmadik nap reggelén, amikor már a kétségbeeséstől az idegösszeszeroppanás szélén voltunk, Tonda Siñor, aki a majmok reggelijét készíti elő, észrevette, hogy az az üveg bor, amit előző nap felejtett az asztalon, amikor kiugrott vécére, eltűnt. Illetve az üveg még mindig ott állt, de üresen, pedig ő nem itta ki, úgyhogy a biztonság kedvéért még egyszer átfésülték a pincét az előkészítő helyiség mögött, és ott aztán rá is akadtak a majomra. Az a kis gazfickó, az orangutánunk, egy nagy halom faháncs alatt horkolt, és amikor felébresztették, és vért vettek tőle, ki is derült, hogy a piát ő szlopalta be... Az anyját, csak nem fog esni...

Sétálgattunk a Stromovkában. A pázsitzigetek közötti sétányon gyanúsan napbarnított, rövid hajú, karcsú ötvenesek süvítettek el mellettünk görkorcsolyáikon. A gyepen kutyák kergetőztek. Még csak délután négy óra volt, de a domb tetején álló kormányzói nyári palota ablakai mögött már égtek a csillárok.

– Ez az út vezet felfelé, amerre az a kis alagút van; ha ezen megyünk, épp a Királyi Vadaskerthez érünk ki – mutattam.

– És minek mennénk mi oda?

– Az egy kocsma.

– Ja, világos, mi más is lehetne? Na akkor gyerünk, még sosem voltam ott, most legalább megismerem – hagyta rám az apám. – Akkor is ez volt, amikor megszökött a csimpánz, nem találtuk sehol. A rendőrség meg? A viláért se akartak belefolyjni. Amikor aztán betelefonált hozzájuk valami öregasszony, aki a Troján lakik, hogy a szemközti ház tetején egy tők részeg férfi táncol és ugrándozik, és hogy tegyenek már vele valamit, mielőtt lezuhan és szörnyethal, azonnal kivonultak. És mit derítettek ki? Hát hogy nem egy férfi

ugrált azon a tetőn, hanem a mi csimpánzunk, csak az öregasszony rosszul látott. Az is eltartott egy ideig, amíg befogták, aztán visszatuszkolták a ketrecébe szegénykét. Ha az embereket kell buzerálni, az nagyon megy nekik, de ha egy szegény állatot kellene megmenteni... És képzeld, kérlek alássan, lopják a *papagájokat!* És mit tesz a rendőrség? Igaz ugyan, hogy azt a hangyát annak idején visszaadták...

– Milyen hangyát?

– De hiszen ezt a történetet ismered.

– Nem ismerem, mondd csak.

– De hiszen elmeséltem neked, vagy mégsem? Hogy eltűnt az az óriási vashangya, ami ott állt a fűvön, ahogy a jegesmedvék felé megy fel az ember. Eltűnt, és senki sem tudott róla semmit. Aztán egy év múlva egyszer csak visszahozták azzal, hogy valami narkós banda tanyáján találtak rá, nem mintha keresték volna, de a rajtaütéskor véletlenül meglelték. Állítólag a kunyhójukban őrizgették, ahol belótték magukat, és ehhez a hangyához *imádkoztak*, vagy mi... Mindenesetre teljesen össze volt fűjkálva mindenféle színekkel, úgy kellett hígítóval meg drótkéfével nekiesnünk, hogy rendbe szedjük.

Apám megállt, és hosszan nézte a mocsaras tavacska partján növő nádféleséget.

– Oda nézz... – jegyezte meg.

A nádféleség kissé megremegett. Oldalvást egy tömör zöldesbarna torzsavirágzat ágaskodott ki belőle. A tavacska mozdulatlan vizén vízmérő poloskák ugráltak. A távolban vonat dudált.

– Tudod, mi ez? – kérdezte az apám.

– Valami nádféle – válaszoltam.

– Hogyhogy valami nádféle, hiszen ez *kálmos!*

– Elképzelhető.

– Ez nem elképzelhető, kérlek alássan, ez teljesen biztos. Kálmos, vagyis *Acorus calamus*, alias bűdössás, eredetileg Kína déli részéről származik, manapság már teljesen elterjedt nálunk is, de csak azért, mert a tatárok magukkal hozták és meghonosították.

– Aha.

– Ők ugyanis épp a kálmosgyökér segítségével bizonyosodtak meg arról, hogy iható-e a víz.

– Aha. És hogyan?

– Hogyhogy hogyan? Hát előreküldték a felderítőket, ugye, azok bedobálták a tavainkba a kálmos gyökerét, vártak néhány napot, akkoriban még pár nap ide vagy oda nem számított, és ha a kálmos kihajtott, az azt jelentette, hogy a víz iható. Csak ekkor hozták magukkal a hordát, Dzsingisz kán idejében minden valamirevaló tatár tartott magánál kumiszt, szárított húst és tatárfüvet.

– Évekkel ezelőtt az egyik ismerősömmel abszintot akartunk csinálni, és fehér ürmön, szagos mügén meg más gyógynövényeken kívül szárított kálmosgyökeret is tettünk bele, de ezzel nagyon óvatosan kellett bánnunk, mert annyira keserű, hogy minden más ízt tönkrevág – jutott eszembe.

– Én nem tudom, hogy van az, hogy minden történet, amellyel előállsz, két témára szűkíthető le – sóhajtott fel az apám. – És milyen íze volt?

– Hogy őszinte legyek, borzalmas.

– Na látod! – vágta oda az apám.

Aztán szép lassan felsétáltunk a falevelekkel borított sétányon a Királyi Vadaskerthez. Kinyitottuk az ajtót, és beléptünk. A helyiségben néhány délutáni vendég üldögélt. Amint helyet foglaltunk, odasietett hozzánk a pincér.

– Két sört és valami harapnivalót kérünk – mondta az apám, majd az aktatáskájából előhúzott egy stósz gyűrótt újságkivágást, és odaadta nekem: – Ezt neked hoztam...

Egy újabb adag újságcikk volt. MI TÖRTÉNIK A NAPRENDSZERÜNK HATÁRAIN TÚL? IGEN, TÉNYLEG BESÚGÓ VOLTAM! A TUDÓSOK EGY ÚJABB KALAMÁJÓFAJT FEDEZTEK FEL. MIÉRT NEM TUDTA ELHAGYNI A KURSZK LEGÉNYSÉGE A TENGERALATTJÁRÓT? A NŐK GENETIKAILAG MAGUKBAN HORDOZZÁK A LELKIISMERET-FURDALÁST és KLÁNOVICE RÉGI FÉNYÉBEN TÜNDÖKÖL. A Klánovicébe olvastam bele.

– Csakhogy azt elfelejtették beleírni, hogy Klánovicére nagy hatással volt a neves komponista, Rudolf Antonín Dvorský is – tette hozzá apám az étlap maszatos széle felett –, aki egy ottani villában vette meg Vacektól a *Cigánylány* című dalt. Meghívta vacsorára, és vagy háromszáz koronát fizetett érte, de persze ezen békebeli háromszáz korona értendő, aztán amikor a *Cigánylány*ből közkedvelt sláger lett, Vacek a haját tépte, csakhát akkor már mit tehetett, ugye... Legalábbis így mesélte az apám, ki tudja, igaz-e egyáltalán, ő nagyon szerette ezeket a milliárdosokról szóló legendákat, ki, hol, hogyan jutott a pénzéhez... De az egyetlen milliárdos, akivel a háború alatt Klánovicében kapcsolatot tartott, valami Papež volt, akinek, ha jól tudom, a Na Příkopě utcában volt cipőüzlete, aztán ott volt az a bizonyos Pučelík, annak meg likörgyára volt, ugye, a *Pučelík-féle Štěstičko* likőr kedvelt ital volt egykoron...

– Arra a Pučelíkre emlékszem, egy meggörnyedt öregúr volt, kalapban, hosszú kabátban! Neki volt az a markolatánál szinte feketére koptatott bambusz sétatotja, amellyel minden harmadik lépésnél így szúrt maga elé a levegőbe...